

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Gf. III.30.481/2017/6.

A Debreceni Ítéltábla a dr. Győri János ügyvéd (ügyvéd címe) által képviselt felperes neve (Cg. ..., felperes címe) felperesnek - a dr. Nagy Gabriella Katalin ügyvéd (ügyvéd címe) által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése iránt indított perében a Nyíregyházi Törvényszék 2017. október 10. napján kelt 10.G.40.022/39/I. számú ítélete ellen az alperes 40. sorszáma - Gf.III.30.481/2017/4. számon kiegészített - fellebbezése alapján, az alulírott napon - tanácsülésen - meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének a nem fellebbezett részét nem érinti, a fellebbezett részét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg a felperesnek 20 320 (Húszezer-háromszázhusz) Ft másodfokú perköltséget.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás:

Az elsőfokú bíróság a fellebbezett ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 844 937 Ft-ot, annak a 2013. december 18. napjától a késedelemmel érintett naptári félév teljes idejére, a naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamat 8% ponttal növelt kamatát, valamint 181 120 Ft perköltséget. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

Az elsőfokú ítéletben megállapított lényeges tényállás szerint a felperes megrendelésére az alperes elvállalta a m.-i L.-ről az ...-i M.-ba 20 paletta antisztatikus filmfólia fuvarozását 2750 euró fuvardíj ellenében. A rakomány egy része 2012. június 29. napján sérülten érkezett meg a lerakóhelyre. A felperes az alperesnek 2012. július 2-án küldött felszólamlásában közölte, hogy a címzett 18 fóliatekercs károsodását jelentette be, ezért a megbízója 2355 euró kártérítést igényelt, amit a felperes 2012. október 2-án számlakompenzációval megfizetett.

Az alperes 2012. július 2-án 2750 euró fuvardíjról kiállított a .../228. sorszáma számláját - amelyben a fizetési határidőt 2012. augusztus 1. napjában jelölte meg - a felperes 2012. július 6-án átvette.

A felperes a 2012. november 5-i fizetési felszólításban az alperest eredménytelenül hívta fel 2355 euró, annak a 2012. június 2-től járó késedelmi kamata megfizetésére. Ezért a kérelmére 2013.

június 28-án dr. s.-i közjegyző az alperessel szemben 2355 euró (napi 296,43 Ft árfolyamon számítva) 698 092,65 Ft kártérítés, annak a 2012. július 2-től járó, a Ptk. 301. §-a szerinti késedelmi kamata, valamint 38 078 Ft (17 135 Ft ügyvédi díj és 20 943 Ft költség) megfizetése iránt fizetési meghagyást bocsátott ki, amelyet a közjegyző 2013. augusztus 25. napjával jogerőssé nyilvánított.

A felperes a 2013. október 10-én érkezett „kompenzáció” tárgyú levelében azt közölte az alperessel, hogy a CMR-... számú fuvarmegbízás teljesítése során az áruban - a fuvarozó felelősségére visszavezethető - károk keletkeztek, ami miatt „a követelést érvényesítette, és így jogerős és végrehajtható fizetési meghagyás alapján” 2355 euró tőke, 156,21 euró késedelmi kamat, 70,18 euró eljárási díj, 57,42 euró ügyvédi munkadíj, 53,53 euró végrehajtási költség, összesen 2692,34 euró követelése áll fenn vele szemben. Ezt beszámítja az alperes (nyitott tételként nyilvántartott) .../104. számú, 2750 euró összegű, 2013. május 23-i esedékességű számlakövetelésébe. Ezzel 2013. október 10. napján megszűnt a felperesnek az alperessel szemben a fuvarozói kártérítési felelőssége alapján keletkezett követelése.

A jogerős fizetési meghagyás alapján a felperes kérelmére végrehajtási eljárás is indult, amelynek keretében az önálló bírósági végrehajtó az alperestől behajtott összegből a felperesnek 2013. december 17-én 962 677 Ft-ot átutalt. A kompenzáció ellenére a felperes 2013. december 17-én az addig visszatartott .../104 számú számlatartozása rendezésére 2 750 eurót megfizetett az alperesnek, azzal a megjegyzéssel, hogy „a hivatkozott számlakövetelés kifizetése az alperesnek a jogerős és végrehajtható határozat szerint fennálló számlatartozása rendezéséig került visszatartásra”, és, hogy „ezen tartozás megfizetéséig” a felperesnek beszámítási kifogása állt fenn.

Az alperes a jogerős fizetési meghagyással szemben perújítással élt, amely alapján a Nyíregyházi Törvényszék előtt indult eljárásban a Debreceni Ítéltábla a Gf.III.30.710/2015/4. számú jogerős ítéletével az elsőfokú bíróság perújítási ügyben hozott határozatát ítéletnek tekintette, és azt az alperest a felperes javára 176 euró és a 2012. július 2. napjától járó évi 5 %-os kamata megfizetésére kötelező részében nem érintette, a keresetet ezt meghaladóan elutasító részében pedig helybenhagyta.

Az ítéltábla megállapította, hogy a fuvarozás alatt az áruban bekövetkezett teljes kárért a fuvarozó alperes a felelős, azonban a felperesnek az alperessel előterjesztett keresete azért megalapozatlan, mert a felperes 2013. október 10. napján tett beszámítási nyilatkozata időpontjában megszűnt a felperesnek az alperessel szemben fuvarozói kártérítési felelősségből keletkezett az a követelése, amelyet a perben érvényesített, ezért a kereset alperes által már teljesített, megszűnt követelés megfizetésére kötelezésre irányult.

Ezt követően a ...-i Törvényszék a 2016. július 22. napján kelt és 2016. november 30-án jogerős ...Vh. .../2015/6. számú végzésével az alperes kérelmére visszavégrehajtást rendelt el a felperessel szemben, amelynek keretében a felperes 2017. január 4. napján az alperesnek 1 013 629 Ft-ot megfizetett.

A felperes 2017. február 6. napján az alperes ellen fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet terjesztett elő 2750 euró, annak késedelmi kamatai és az eljárási költségei megfizetésére kötelezése iránt.

Az alperes ellentmondása folytán indult perben a felperes a keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 2750 euró (307,25 Ft napi árfolyamon számolva 844 937 Ft) megfizetésére. Állította, hogy a teljesített fuvarmegbízásról alperes által kiállított .../2014. számú számla 2750 euró összegét kétszeresen fizette meg: egyszer, amikor a 2013. október 10-i levél alapján kompenzációval rendezte; egyszer pedig 2013. december 17-én átutalással. Ezért 2750 euró túlfizetésben van, amelynek megtartása esetén az alperes ezzel jogalap nélkül gazdagodna.

A kereseti kérelme jogszabályi alapjaként a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rPtk.) 361. §, 495. § és 500. §-át jelölte meg.

Az alperes az ellenkérelmében a per megszüntetését kérte arra hivatkozva, hogy a jelen eljárással érintett kereset tárgya a felperes olyan követelése, amelyet a Debreceni Ítéltábla Gf.III.30.710/2015/4. számú ítéletével jogerősen elbírált, ezért ítélt dolog. E tekintetben hivatkozott az EBH2005.1376., KGD2014.64., 2013.66. és a BH1987.25. számú eseti döntésekre.

Az elsőfokú bíróságnak a felperest az eljárási illeték kiegészítésére felhívó 25. sorszámú végzése után hivatkozott arra is, hogy a pert a Pp. 318. § (1) bekezdés b) pontja alapján is meg kell szüntetni. Az érdemi ellenkérelmében a felperes keresetének teljes elutasítását, és a perköltségben marasztalását kérte.

Elsődlegesen elévülésre hivatkozott.

Állítása szerint a felperes a felek között „a Nemzetközi közúti árufuvarozási szerződésről” szóló, Genfben az 1956. évi május hó 19. napján kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1971. évi 3. tvr. (CMR Egyezmény) hatálya alá tartozó nemzetközi árufuvarozási szerződésen alapuló olyan követelését érvényesíti, amely - a CMR Egyezményben meghatározott egy éves elévülési időre tekintettel - a keresetindítás időpontjában már elévült.

Megjegyezte, hogy az állítólagos „kétszeres teljesítése” a Gf.III.30.710/2015/4. számú jogerős ítélet elleni rendkívüli jogorvoslat keretében lett volna orvosolható, így a felperesnek igényérvényesítésre a jogalap nélküli gazdagodás jogcímén már nincs jogszerű lehetősége.

Kérte a kereset elutasítását azt is állítva, hogy kétszeres teljesítés nem volt, a 2013. október 10-én kelt levélben szereplő kompenzációra ténylegesen nem került sor, mert a felperes kompenzációs számlát nem állított ki, nem csatolta a vevő és a szállító főkönyvi katon másolatot, amelyből a pénzügyi teljesítés ideje megállapítható lenne. A kompenzációnál kötelező vegyes bizonylatok hiányában a kétszeres teljesítés „jogszerűen” fel sem merülhet. Hivatkozott arra is, hogy a ...-i Ítéltábla jogerős ítéletének indokolása nem teremtett ítélt dolgot, mivel a felperesnek beszámítási kifogása nem volt. A jogalap nélküli gazdagodás szabályainak alkalmazását kizárja a felek közötti szerződéses kapcsolat is.

Az elsőfokú bíróság a keresetet megalapozottnak találta.

Abból, hogy a felperes 2013. október 10-i levele alapján kompenzációval rendezte az alperes .../104. számú számláját, majd a „kompenzációval teljesített számla ellenére a felperes 2013. december 17-én kifizette az .../104. számú számla összegét, illetve a jogerős ítéletet követően 2017. január 4-én a felperes ismét átutalta a számla összegét a visszvégrehajtás keretében” azt állapította meg, hogy a felperes kétszeresen fizette meg a számlatarozását, egyszer kompenzációval, egyszer pedig átutalással.

A határozata jogi indokolásában rögzítette, hogy a felperes a 13.G. ... számú pert megelőző fizetési meghagyásban az alperessel szemben a L.-M. relációjában elvégzett fuvarozási szerződésből eredő kártérítési igényét érvényesítette. Így a jogerős fizetési meghagyás alapján elrendelt végrehajtás eredményeként kiutalt összeg kártérítésként került a felperes részére kifizetésre, majd az elsőfokú bíróság által perújítási eljárásként lefolytatott ügyben hozott jogerős ítéletben a másodfokú bíróság is az alperes kártérítési felelőssége alapján állapította meg azt, hogy a felperesnek az ebből eredő követelése az alperessel szemben kompenzációval megszűnt.

Ugyanakkor a jelen eljárás tárgya az abból eredő igény, hogy a felperes a kompenzáció ellenére az .../104. számú számláját az alperes részére kifizette. Mivel a felperes a jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése iránti igényét erre alapította, a követelésére az általános 5 éves elévülési idő az irányadó, nem pedig a CMR Egyezményben meghatározott.

Rámutatott arra, hogy az rPtk. 326. § (1) bekezdése szerint az elévülési időt a követelés esedékessé válásától kell számítani. A felperes követelése akkor vált esedékessé, amikor a felperes elesett a gazdagodással előidézett vagyoni előnytől. Következésképp az elévülési időt nem a gazdagodás

bekövetkezésétől, hanem a gazdagodással létrehozott vagyoni előny elvesztésétől kell számítani. Ehhez képest felperes igényérvényesítési joga akkor nyílt meg, amikor a kompenzáció ellenére a kompenzációval rendezni kívánt tartozását a felperes (helyesen az alperes) részére megfizette. Ez 2013. december 17-e volt, amelyhez képest az 5 éves elévülési idő az igényérvényesítés időpontjában még nem telt el.

Az elsőfokú bíróság nem fogadta el az alperesnek a jogalap hiányára hivatkozó védekezését. A Kúria BH2010.333. számon közzétett határozatának indokolására utalva rámutatott, hogy a felek között fennálló szerződéses viszony nem minden esetben zárja ki a jogalap nélküli gazdagodás szabályainak az alkalmazását. A kúriai döntés szerint, amennyiben a vagyontelodásra, a szerződéses jogviszony nem adott jogalapot és az igazolatlanul előállott gazdagodás a szerződésszegés szabályai alapján sem orvosolható, akkor az előny visszatérítésére az rPtk. 361. §-a szerint kerülhet sor. Ennek tipikus esete a kétszeres teljesítés, ami miatt a felperes is az igényét érvényesíti az alperessel szemben.

Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló adatok alapján megállapította, hogy az alperes a felperes rovására vagyoni előnyhöz jutott, ezért a felperes arra a jogalap nélküli gazdagodás jogcímén alappal tarthat igényt. A jogalap nélküli gazdagodás esetén a megtérítési kötelezettség - a kártérítéssel szemben - nem a jogellenes magatartás következménye, hanem a jogcím hiányán alapszik.

Ezért az rPtk. 361. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperest a felperes javára a 2750 eurónak megfelelő (a 2013. december 17-i 307,25 Ft/euró árfolyammal számított) 844 937 Ft megfizetésére. Az alperesnek a felperes javára - az 51 200 Ft lerótt eljárási illetékből és az ügyvédi munkadíjból keletkezett - költsége megfizetésére kötelezéséről a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján rendelkezett. A költségként megítélt ügyvédi munkadíj összegét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja alapján 40 000 Ft + áfa, valamint a tárgyalásokon való részvétel miatt a felperes által az eljárás során becsatolt megbízási szerződésben megjelölt díjmegállapodás szerint (5 tárgyalás x 18 000 Ft) 90 000 Ft együttes összegében határozta meg.

Az alperes a kiegészített fellebbezésében elsődlegesen a per megszüntetését - és tartalma szerint erre tekintettel az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését - kérte, amelynek két indokát jelölte meg. Egyrészt megismételte azt az elsőfokú eljárás során már felhozott kifogását, miszerint a fizetési meghagyással szembeni ellenmondás folytán perré alakult eljárásban a felperes nem tett eleget a Pp. 318. § (1) bekezdése alapján fennálló - az illetéknek a peres eljárás illetékére való kiegészítési - kötelezettségének, ami miatt az elsőfokú bíróságnak a pert már ez alapján meg kellett volna szüntetni, mivel a jogszabály hiánypótlási felhívásra történő pótlólagos illetékfizetésre nem ad lehetőséget.

Amiatt, hogy az elsőfokú bíróság a határozata indoklásában nem adott magyarázatot arra, hogy a felperes által felhozott ezt a pergátló kifogást miért nem találta megalapozottnak, ebben a körben hivatkozott az indokolási kötelezettség megsértésére is.

Sérelmezte, hogy az elsőfokú ítélet nem tartalmaz indokot, „a jogügylet idején az rPtk.-ra figyelemmel hatályban volt 3/2004. (XII.2.) PK vélemény kamatrendelkezésre vonatkozó alperesi hivatkozásra sem”.

A per megszüntetésére irányuló fellebbezési kérelme indokaként az alperes továbbra is fenntartotta, miszerint pergátló ok áll fenn a Debreceni Ítéltábla Gf.III.30.710/2015/4. számú ítéletére tekintettel, mivel a felperes jelen perben érvényesített keresetének tárgya az azzal az ítélettel már jogerősen elbírált jog.

Hivatkozott ugyanakkor arra is, hogy az indoklásban kifejtett jogi álláspont érdemi döntésnek nem tekinthető, így nem teremthet ítélt dolgot, „ekként téves az elsőfokú bíróságnak a Debreceni Ítéltábla ítéleti indoklására alapított kompenzáció tényként való megállapítása.”

Az alperes tévesnek tartotta az elsőfokú ítéletnek a beszámítással kapcsolatos megállapításait is, mivel: „Felperes a korábbi bírósági eljárás során beszámítási kifogást nem terjesztett elő, ilyen kérelem tárgyában bírósági döntés nem született, így beszámítási kifogást helyt adó ítéleti rendelkezés hiányában ítélt dolog sem született kompenzációról, ezért az arra való hivatkozás megalapozatlan, azon túlmenően a számviteli törvény szerinti bizonylatok sem igazolják annak létrejöttét.”

Hivatkozott arra is, hogy az elsőfokú ítélet nem tartalmaz semmiféle indokolást arra vonatkozóan, miért került elutasításra a kompenzációs számla, vevő és szállítói főkönyvi kivonat, egyes bizonylat csatolására irányuló bizonyítási indítványa.

Szerinte az elsőfokú bíróság téves jogi álláspontot foglalt el a felperes beszámítási kifogásával kapcsolatban is „akkor, amikor ítéleti indokolásban tényként kompenzációt állapított meg a felek között, melyre ténylegesen nem kerülhetett sor, mivel ítélet rendelkező részében sem a korábbi, sem jelen bírósági eljárásban beszámításra vonatkozó rendelkezés nem található.”

Az alperes fellebbezési érvelése szerint az elsőfokú bíróság anyagi jogszabálysértéssel állapította meg a jogalap nélküli gazdagodás bekövetkezését, illetve az alperessel szemben jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése iránti igény jogalapjának a fennállását.

Megismételte, hogy a felek közötti szerződéses jogviszony kizárja az rPtk. 361. § (1) bekezdésének az alkalmazását. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság által felhívott BH2010.333. számú jogesetben kifejtett jogi érvelés a jelen ügyben nem alkalmazható, „hiszen a felperesnek többek között lehetősége lett volna rendkívüli jogorvoslat keretében az állítólagos jogsértés kiküszöbölését kérni, amely jogi lehetőséggel nem élt, mulasztását akarja új jogcímmel pótolni.”

A fellebbezés szerint az elsőfokú bíróság tévesen nem állapította meg az elévülés bekövetkezését sem. A felperes a követelését mindvégig euróban jelölte meg, a fizetési meghagyásban a követelés jogalapjául nemzetközi fuvarozási szerződést jelölt meg, ezek együttesen a felek között fennálló szerződéses jogviszonyon túl a CMR rendelkezéseire utalnak. A CMR 32. cikke pedig egyértelműen rögzíti, hogy a fuvarozáson alapuló igények egy év alatt évülnek el, elévült követelés pedig bírósági úton nem érvényesíthető.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását, és az alperes másodfokú perköltségben való marasztalását kérte.

A pergátló körülményekkel kapcsolatban előadta: az alperes állításával szemben mind a fizetési meghagyásos, mind a bírósági eljárás során leróta a szükséges illetékeket. Az alperes által hivatkozott res iudicata nem áll fenn. A ...-i Ítéltábla jogerős ítélete egy fuvarmegbízásra és az azzal kapcsolatos kárigényre vonatkozott. Ettől eltérően a jelen per tárgya egy számla kétszeres fizetéséből (túlfizetésből) eredő visszakövetelési igény. A két eljárás között annyi összefüggés van, hogy a jelen per tárgya szerinti számlakövetelésbe lett bekompenzálva a korábbi perben érvényesített kárösszeg.

Állította, hogy az alperes hivatkozásával szemben a felperes beszámítási nyilatkozatával a kompenzáció létrejött. Ezt a Debreceni Ítéltábla jogerős ítélete is megállapította, így az nem vitatható, hogy a kárösszeget kompenzációval már rendezték.

Állította, hogy a felek közötti fuvarozási jogviszony teljesezésbe ment, és így megszűnt. Ezért a túlfizetésnél a felek között már nem volt megbízási, fuvar, illetve egyéb jogviszony. Hivatkozott a kúriai gyakorlatra, miszerint a teljesezéssel megszűnt szerződés esetén a követelés jogalap nélküli gazdagodás jogcímén érvényesíthető.

Előadta, hogy a felek között már nem áll fenn jogviszony, így a per tárgyát képező kétszeres fizetés - teljesítés visszakövetelése - nem fuvarozáshoz kapcsolódó igény, így az elévülésre sem a CMR Egyezmény az irányadó.

A fellebbezés alaptalan.

Az ítélet tábla a fellebbezést - a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 629. §-a és 630. § (1) bekezdésére figyelemmel a már hatályon kívül helyezett, de a jelen eljárásban még alkalmazandó - a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (1952. évi Pp.) 256/A. § (1) bekezdés f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el, mivel a felek felhívásra tárgyalás tartását nem kérték.

Ennek során az elsőfokú bíróság ítéletét az 1952. évi Pp. 253. §-ának (3) bekezdése szerint csak a fellebbezési kérelem és az ellenkérelem korlátai között bírálta felül, így nem érintette a keresetet részben elutasító részét és annak indokait.

Alaptalan az alperes fellebbezése az 1952. évi Pp. 318. § (1) bekezdése alapján a per megszüntetésére irányulóan.

Az 1952. évi Pp. 318. § (1) bekezdése szerint a bíróság a 315. § (1) bekezdésében meghatározott pert megszünteti, ha a jogosult az illetékfizetési, továbbá tényállás-előadási és bizonyíték-előterjesztési kötelezettségét [a) pont] a közjegyző felhívásának kézbesítésétől számított 15 napon belül nem teljesítette. A fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény (Fmh.tv.) 37. § (3) bekezdés d) pontja szerint a közjegyző az ellentmondásról szóló értesítés kézbesítésével egyidejűleg felhívja a jogosultat, hogy az értesítés kézbesítésétől számított 15 napon belül - egyebek között - fizessen meg a felhívásban meghatározott mértékű kiegészítő eljárási illetéket.

E jogszabályi rendelkezések egybevetéséből egyértelműen megállapítható, hogy az 1952. évi Pp. 318. § (1) bekezdése permegszüntetési oknak a közjegyzői felhívás szerinti illetékfizetési kötelezettség határidőn belül történő nem teljesítését tekinti. A jelen esetben a dr. .. sz-i közjegyző a felperest a fizetési meghagyásos eljárás perré alakulásáról szóló tájékoztatásában arra hívta fel, hogy „a jelen ügyben a peres eljárás illetékeként 25 586 Ft-ot rőjon le.” A közjegyző az aktanyomatot azzal küldte meg az elsőfokú bíróságnak, hogy „A jogosult képviselője a perré alakulásról szóló értesítést 2017. február hó 7. napján vette át.”

Ahogy az a 2017. április 4. napján megtartott tárgyaláson az elsőfokú bíróság is megállapította „a felperes illetékfizetési kötelezettségének teljesítése a törvényszék gazdasági hivatalának 10. sorszáma alatt érkezett jóváírási értesítése szerint 25 586 Ft összeg megfizetésével igazolásra került (10.G. .../11. sorszámu tárgyalási jegyzőkönyv, 1. oldal.).”

Tény, hogy az elsőfokú bíróság a 2017. június 27. napján tartott tárgyaláson kihirdetett 10.G. .../25. számú végzése I. pontjában felhívta a felperest az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 42. § (1) bekezdés a) pontja szerinti kereseti illeték 51 200 Ft összegére történő kiegészítésére, a különbözetként jelentkező 25 614 Ft-nak a végzése kézbesítésétől számított 15 napon belül leletezés terhe mellett elektronikus úton való megfizetésére, amelynek a felperes 2017. július 14. napján eleget tett.

Ezzel azonban - az alperes állításával ellentétben - nem az 1952. évi Pp. 318. § (1) bekezdésében előírt, a közjegyző felhívása szerinti illetékfizetési kötelezettségének tett pótlólag, felhívásra eleget. Azt ugyanis már az elsőfokú bíróság hiánypótlási felhívását megelőzően, 2017. február 23. napján hiánytalanul teljesítette.

Mindezekre tekintettel az alperes fellebbezésében megjelölt okból a per megszüntetésének az 1952. évi Pp. 318. § (1) bekezdése alapján nem volt helye. Az elsőfokú bíróság az ítéletében valóban nem adta indokát annak, hogy miért nem találta megalapozottnak a pernek az 1952. évi Pp. 318. § (1) bekezdése alapján történő megszüntetésére irányuló „kifogást”. Ez a másodfokú eljárásban orvosolható eljárási szabálysértés azonban önmagában nem tette mellőzhetetlenné, ezáltal szükségessé az elsőfokú bíróság ítéletének az 1952. évi Pp. 252. § (2) bekezdése alapján történő hatályon kívül helyezését.

Alapítván állította az alperes, hogy a pert a Debreceni Ítéltábla Gf.III.30.710/2015/4. számú ítéletére tekintettel ítélt dolog (res iudicata) miatt meg kellett volna szüntetni. Az elsőfokú bíróság azonban az alperes e pergátló kifogása alaptalanságának indokaival adós maradt, az ítéltábla ugyanakkor ezt az eljárási szabálysértést sem tekintette hatályon kívül helyezés okának, mert a rendelkezésre álló adatok alapján - a bizonyítás kiegészítése nélkül - az ítéletnek ez a hiányossága pótolható volt.

Az alperes által megjelölt 1952. évi Pp. 130. § (1) bekezdés d) pontjára figyelemmel a 157. § a) pontja szerinti permegszüntetésnek akkor van helye, ha megállapítható, hogy a peres felek között ugyanabból a ténybeli alaphoz származó ugyanazon jog iránt - akár ugyanazon bíróság, akár más bíróság előtt - a per már folyamatban van (128. §), vagy annak tárgyában már jogerős ítéletet hoztak (229. §).

Az 1952. évi Pp. 229. § (1) bekezdése szerint a keresettel érvényesített jog tárgyában hozott ítélet jogereje kizárja, hogy ugyanabból a ténybeli alaphoz származó ugyanazon jog iránt ugyanazok a felek, ide értve azok jogutódait is egymás ellen új keresetet indíthassanak, vagy az ítéletben már elbírált jogot egymással szemben egyébként vitássá tehessek.

E jogszabályhely nyelvtani értelmezése alapján is egyértelmű, hogy az ítélt dolog tárgya csak a keresettel érvényesített jog lehet. A jelen esetben pedig jogazonosságról azért nem lehet beszélni, mert míg a korábbi perben a felperes a nemzetközi áru fuvarozási szerződés alapján az alperessel szemben fuvarozói kártérítési felelősségből keletkezett követelését érvényesítette, addig a jelen perben az alperes által kibocsátott fuvarozói számla kétszeres megfizetése miatt jogalap nélküli gazdagodás megtérítésére kérte kötelezni az alperest.

Bár a két jogvita részben ugyanabból a ténybeli alaphoz származott és a felek személye is azonos, ennek a pernek nem tárgya a korábbi perben elbírált jog, vagyis az alperes kártérítési kötelezettsége. Azt az alperes nem tette vitássá, és a felperes sem a jogerős ítélettel elbírált jog iránt terjesztett elő új keresetet.

A korábbi perben meghozott jogerős ítélet sem annak a vitás kérdésnek a tárgyában hozott döntés, hogy az alperes számláját a felperes kétszeresen fizette-e meg. Jogazonosság hiányában pedig a korábbi pernek a jelen perre ítélt dolog hatálya nincs.

A per megszüntetésének - és erre tekintettel az 1952. évi Pp. 251. § (1) bekezdése szerint az elsőfokú bíróság ítélete hatályon kívül helyezésének - tehát az alperes fellebbezésében hivatkozott ebből az okból sem volt helye.

Mivel az alperes arra is hivatkozott, hogy a felperes beszámítása vonatkozásában az ítéltábla jogerős ítélete nem ítélt dolog, az ítéltábla rámutat a következőkre is.

A Legfelsőbb Bíróság (Kúria) a BH2002.235. számon közzétett eseti döntésében elvi iránymutatást adott arra, hogy az ítélt dolog tárgya a keresettel érvényesített jogról való döntés, az annak alapjául szolgáló releváns tények és jogi okfejtések, így a felek közötti jogviszony minősítése is, amely utóbb vitássá nem tehető, attól egy későbbi perben a bíróság sem térhet el. Az 1952. évi Pp. 229. § (1) bekezdésének szövegéből és az eseti döntés megállapításából az következik, hogy a res iudicata hatása kétféle lehet: vagy pergátló ok, vagy az ugyanazon felek közötti későbbi perben az ottani kereseti kérelem elbírálása során kötelezően figyelembe veendő, és az indokolás elemeivel együtt felül nem bírálható döntés. Az, hogy a jogerős ítélet a kettő közül melyik hatást fejt ki, az 1952. évi Pp. 229. § (1) bekezdésében foglalt, a res iudicata tartalmát jelentő konjunktív feltételek megléte, illetve hiánya dönti el.

Ha az utóbb benyújtott kereset egyrészt ugyanazon tényalaphoz származó, másrészt ugyanazon jog érvényesítésére irányul, úgy pergátló, res iudicata hatásról beszélhetünk. Ha azonban az előbbi feltételek bármelyike hiányzik, úgy az előzményi perben hozott jogerős döntésnek ilyen hatása nincs, de kötelező az utóbb eljáró bíróságra is annyiban, hogy más tényalaphoz származó, vagy más jog érvényesítésére vonatkozó kereset elbírálása során sem térhet el az egyébként az új kereset

szempontjából is releváns, már korábban hozott döntésben foglaltaktól (Fővárosi Ítéltábla Pf.V.20.637/2008/2.).

Mivel a jelen esetben, jogazonosság hiányában az ítéltábla jogerős ítélete nem pergátló ok, annak indokolásának az alperes által a fellebbezésben idézett része az elsőfokú bíróságra a jelen jogvita elbírálásánál eltérő tényállás folytán nem volt res iudicata hatású.

Alaptalanul támadta az alperes az elsőfokú bíróság ítéletét az elévülés meg nem állapítása miatt is. Az ítéltábla egyetértett ennek az elsőfokú bíróság által kifejtett indokaival, amit megismételni nem kíván, csak a fellebbezésben felhozottak miatt egészíti ki azt az alábbiakkal:

Alaptalan az alperesnek az az érvelése, miszerint a peres felek között fennálló szerződéses jogviszony, valamint amiatt kell a jelen perben a CMR Egyezmény rendelkezéseit (így az elévülésre vonatkozó 32. cikkét) alkalmazni, mivel a felperes az alperes marasztalását euróban kérte, és a követelése jogalapjául a fizetési meghagyásban is a nemzetközi fuvarozási szerződést jelölte meg.

A kereset az anyagi (anyagi) jog bírósági érvényesítésének eszköze, a kereset tárgya az érvényesíteni kívánt jog (jogviszony), a kereset tartalma a bíróság döntésére irányuló határozott kérelem.

Az 1952. évi Pp. 3. § (2) bekezdése szerint a bíróság - a törvény eltérő rendelkezése hiányában - a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van, a fél által előadott kérelmeket, nyilatkozatokat nem alakszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint veszi figyelembe. Ezt a rendelkezést a fizetési meghagyásos eljárást követő peres eljárásban is alkalmazni kell.

Az, hogy a felperes a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmében „nemzetközi fuvarozási szerződés”-t jelölt meg a követelés alapjául szolgáló jogviszonyként egyrészt azért súlytalan, mert határozottan úgy nyilatkozott, hogy az érvényesített jog „a számla kétszeres rendezése”. Másrészt az iratokból megállapítható, hogy a 2017. február 22. napján 4. sorszám alatt benyújtott beadványában a kereseti kérelmét akként terjesztette elő, hogy a bíróság kötelezze az alperest 2750 euró (844 937 Ft) megfizetésére, mivel „a teljesített fuvarmegbízásról kiállított 2750 euró összegű .../2014. számla kétszeresen van rendezve, így a kétszeres teljesítés miatt alperes jogalap nélkül gazdagodna 2750 euró összeggel.” A követelése jogalapjaként pedig határozottan az rPtk. 495., 500., illetve 361. §-át jelölte meg.

Mindebből pedig egyértelműen megállapítható, hogy a felperes kereseti követelése az alperes számára kétszeres teljesítése miatti többletfizetésből ered. A per tárgya tehát nem a felek közötti nemzetközi fuvarszerződés teljesítése alapján járó fuvardíjra kiállított számla teljesítése - és nem is a megrendelő által a fuvarozóval szemben a CMR Egyezmény 23. cikke alapján érvényesíthető kártérítés -, tehát nem a CMR Egyezmény hatálya alá eső fuvarozáson alapuló olyan igény, amelynek megalapozottságát az Egyezmény alapján kell elbírálni.

A CMR Egyezmény 32. cikke ugyanakkor az Egyezmény hatálya alá eső igények elévülési határidejére vonatkozik.

Mindezekre tekintettel nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a felperes kereseti igényének elévülésére az rPtk. 324. § (1) bekezdését, számítására pedig a 326. § (1) bekezdését tekintette irányadónak, és azok alapján megállapította, hogy a felperes a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmét 2017. január 20. napján az elévülési időn belül nyújtotta be.

Megalapozatlan volt az alperes fellebbezése az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával a kereset elutasítására irányulóan is.

Az alperes a fellebbezését azzal indokolta, miszerint az elsőfokú bíróság „hiányos tényállásból jogilag téves következtetést vont le, indokolási kötelezettségének sem tett maradéktalanul eleget, eljárásjogi és anyagi jogszabálysértését elkövetve”. A fellebbezés ugyanakkor - az elsőfokú bíróságnak a felperes beszámításával kapcsolatos megállapításai tévességére való hivatkozáson kívül - nem tartalmaz tényállításszerű érvelést arra vonatkozóan, hogy mely konkrét tények

tekintetében tartja a megállapított ítéleti tényállást hiányosnak, és arra sem, hogy melyek azok a ténymegállapítások, amelyek kapcsán szerinte eljárési szabálysértés történt.

Az ítélet tábla értékelhető fellebbezési érvek hiányában ezért úgy tekintette, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást a felperes beszámításának megállapítása kivételével az alperes sem vitatta, és erre figyelemmel azt helytállónak, így a másodfokú eljárásban irányadónak tekintette, és az iratok alapján csupán kiegészíti az alábbiakkal.

Az alperes 2012. július 6-án átvett .../228. számú, 2750 euró összegű számláját (amelyet a L.-M. viszonylatban teljesített fuvarfeladat elvégzéséért állított ki) a felperes 2012. szeptember 7-én megfizette.

Az alperes a 2013. április 23-án kiállított .../104 számú számlájában a K.-R. viszonylatában 2013. április 12-én teljesített fuvarfeladatért 2750 euró nemzetközi fuvardíj iránti igényét érvényesítette.

Az ítélet tábla az első ténymegállapítást a felperes ügyvezetőjének, H.M.-nak a 2017. szeptember 20-án kelt írásbeli nyilatkozata (10.G. .../33.) alapján tette, mivel azt az alperes nem vonta kétségbe.

Az utóbbi megállapítása pedig az alperes által is becsatolt (22/A/1.) számla tartalmán alapul.

Az ítélet tábla az így kiegészített tényállás alapján az elsőfokú bíróság jogkövetkeztetésével egyetértett, és azt állapította meg, hogy a keresetnek helyt adó elsőfokú ítélet a felperes beszámítása körében a fellebbezésben megjelölt okból nem jogszabálysértő, indokolását azonban pontosítja és kiegészíti az alábbiakkal.

Az elsőfokú bíróság az rPtk. 361. § (1) bekezdése alapján kialakult következetes bírói gyakorlatnak megfelelően indult ki abból, hogy a jogalap nélküli gazdagodás szabályának alkalmazását önmagában nem zárja ki az a tény, hogy a felek között szerződéses jogviszony állt fenn. A hivatkozott bírói gyakorlat elvei szerint ugyanis amennyiben a vagyoneletolódásra a szerződéses kapcsolat nem adott alapot, és az alaptalan gazdagodás szerződésszegés jogcímén nem orvosolható, az indokolatlan vagyoneletolódást a jogalap nélküli gazdagodás szabályainak alkalmazásával kell rendezni.

A tényállások különbözősége ellenére az ítélet tábla nem osztotta az alperesnek azt a fellebbezési hivatkozását sem, miszerint a jelen esetben az elsőfokú bíróság által felhívott BH2010.333. számú eseti döntésben kifejtett jogi érvelés nem alkalmazható.

Az irányadó tényállás szerint a felek között a felperes által - több esetben - adott fuvarmegbízással és annak elvállalásával jött létre jogviszony, amely alapján a felperes főkötelezettsége az alperes által teljesített fuvarozási feladat szerződésben kikötött fuvardíjának a megfizetése volt. A felperes arra alapította a keresetét, hogy az alperes a K. - R. viszonylatában elvállalt fuvarfeladat teljesítése alapján keletkezett fuvardíj igényét az .../104. számú számla kiállításával és megküldésével érvényesítette, amely számlát a felperes 2013. október 10-én kompenzációval már kiegyenlítette, majd 2013. december 17-én átutalással ismételtén teljesítette. Ezért az utóbbi kifizetéssel 2750 eurót tartozatlanul fizetett meg az alperesnek, amivel az alperes gazdagodott, ez a gazdagodás azonban nem illette meg, mert a szerződés alapján erre igényt nem tarthatott. Minderre figyelemmel azt kellett megállapítani, hogy a felperes olyan vagyoneletolódás miatt támasztott igényt az alperessel szemben, amelyre a szerződéses kapcsolat nem adott alapot, de a gazdagodás a szerződésre vonatkozó szabályok - így szerződésszegés jogcímén - nem követelhető vissza, ezért a felperes az indokolatlan vagyoneletolódás kiküszöbölése érdekében kizárólag jogalap nélküli gazdagodás visszafizetése iránti igényvel léphetett fel az alperessel szemben.

Helyesen járt el el ezért az elsőfokú bíróság, amikor érdemben vizsgálta azt, hogy az rPtk. 361. § (1) bekezdésében írt tényállás megvalósult-e, illetőleg, hogy ettől függően a felperes keresete összecszerűségében megalapozott-e.

Alapítvánnyal támadta az alperes az elsőfokú bíróság ítéletét arra hivatkozással, hogy a felperes 2013. október 10-i kompenzáció bejelentésével nem történt teljesítés, az elsőfokú bíróságnak a beszámítással kapcsolatos megállapításai tévesek, ezért kétszeres teljesítés nem állapítható meg. Az ítélet táblája hivatkozott ítélete azt a tény megállapítást tartalmazta, miszerint a felperes az alpereshez 2013. október 10-én érkezett „kompenzáció” tárgyú levelében azt közölte az alperessel, hogy a jogerős fizetési meghagyás alapján 2355 euró tőke, 156,21 euró késedelmi kamat, 70,18 euró eljárási díj, 57,42 euró ügyvédi munkadíj, 53,53 euró végrehajtási költség, összesen 2692,34 euró követelése áll fenn, amely követelését beszámítja az alperes .../104. számú 2750 euró összegű, 2013. május 23-i esedékességű számlájával szemben, és azt is bejelentette, hogy a Ptk. 296. § (1) bekezdése alapján a beszámítás erejéig a kötelezettségei megszűnnek. Ezt az alperes a jelen perben sem vitatta.

Az alperes a kompenzálást azért vitatta, mert azt a számviteli törvény szerinti bizonylatok nem támasztják alá. Azt is vitatta, hogy a felperes 2013. december 17-én az .../104. számú számláját fizette meg.

A fellebbezésében azonban az elsőfokú bíróság ezzel egyező tény megállapítását már nem támadta. Ezért az ítélet táblája is azt tekintette helyesnek és irányadónak, hogy a felperes 2013. december 17. napján 2750 euró átutalásával a felperes .../104. sorszámu számláját teljesítette pénzügyileg.

Az alperes állításával szemben annak sincs jelentősége, hogy a felperes az előzményi perben beszámítási kifogást nem érvényesített.

A jelen ügyben alkalmazandó rPtk. 296. § (1) bekezdése ugyanis úgy rendelkezik, hogy a kötelezett a jogosulttal szemben fennálló egyenmű és lejárt követelését - ha a jogszabály kivételt nem tesz - a jogosulthoz intézett, vagy a bírósági eljárás során tett nyilatkozattal tartozásába beszámíthatja. A (2) bekezdés értelmében a beszámítás erejéig a kötelezettségek megszűnnek.

A beszámítás tehát a kötelezett fél olyan nyilatkozata, amellyel bejelenti a jogosultnak, hogy a maga kötelezettségét nem teljesíti, viszont a jogosultnak a vele szemben fennálló azonos értékű, egyenmű és lejárt tartozását nem követeli. A beszámítás tehát egyoldalú, címzett jognyilatkozat, amely a kötelezett tudomására jutásával hatályosul, ahhoz a kötelezett beleegyezésére nincs szükség. Feltétele tehát csak az egyenmű követelések lejátsága. A beszámítás az rPtk. 296. § (2) bekezdése értelmében a teljesítés hatályával megszünteti a kötelezetttel szemben fennálló követelést, ugyanakkor értelemszerűen megszűnik a kötelezettnek a jogosulttal szemben fennálló, beszámított követelése is. A követelések megszűnése a beszámítási nyilatkozat folytán arra az időpontra visszamenő hatállyal következik be, amikor kölcsönösen beszámíthatókká váltak (BH2015.281).

Mindebből az következik, miszerint azzal, hogy a felperes a 2003. október 10. napján az alpereshez intézett levelében azt közölte az alperessel, hogy az .../104. számú számlát kompenzációval teljesíti, a 2355 euró és járulékal kártérítési követelését beszámította az alperes kompenzált számlájával érvényesített 2750 euró tartozásába. Az irányadó tényállás szerint az alperes SM-2013/104. számú számlájával érvényesített követelése a fizetési határidő lejártakor, azaz 2013. május 23-án vált beszámíthatóvá.

A felperes az alperessel szemben fennálló 2355 euró kártérítési követelését fizetési meghagyással érvényesítette. A .../Ü/.../2013/2. számon kibocsátott fizetési meghagyás 2013. augusztus 25-én jogerőre emelkedett, így ekkor vált beszámíthatóvá.

Megállapítható tehát, hogy a felperes kompenzációs levelének az alperes általi átvétele időpontjában mindkét követelés lejárt volt. Ezért a felperes bejelentése olyan beszámítási nyilatkozat volt, amely az rPtk. 296. § (1) és (2) bekezdése alapján azzal a jogkövetkezménnyel járt, hogy a teljesítés hatályával megszüntette a felperesnek az alperessel szemben fennálló követelését, és egyben a

felperes követelése erejéig megszűnt az alperes felé fennálló számlatartozása is, függetlenül attól, hogy az .../104. számú kompenzációval történt kiegyenlítése felek számviteli nyilvántartásában átvezetésre került-e.

Mindezek megállapítását semmilyen tekintetben nem befolyásolja az, hogy a felperesnek az előzményi perben volt-e beszámítási kifogása. Így csak megjegyzi az ítéletábra, hogy a felperes részéről beszámítási kifogás előterjesztésére alperesi követelés hiányában nem volt szükség.

E tények alapján pedig helytálló volt az elsőfokú bíróságnak az a megállapítása is, hogy az alperes .../104. számú számlája 2003. december 17-i pénzügyi teljesítésével a felperes az alperes felé olyan követelést fizetett meg, amely már korábban megszűnt, ezzel olyan vagyoneletolódás keletkeztetve az alperes javára és a felperes rovására, amelyre a közöttük lévő szerződéses kapcsolat nem adott alapot.

Nem tévedett tehát az elsőfokú bíróság, amikor mindezen tények alapján az rPtk. 361. § (1) bekezdése szerinti jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése iránti igényt megalapozottnak ítélte.

Az alperes a fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletét a jogalap hiányára való hivatkozásain kívül a marasztalása összecszerűségét illetően külön nem támadta. A fellebbezése a kiegészítéssel sem tartalmaz értékelhető érvelést arra vonatkozóan, hogy mennyiben érinti az elsőfokú ítélet megalapozottságát az, hogy „nem található indoka a jogügylet idején a régi Ptk.-ra figyelemmel hatályban volt 3/2004. (XII.2.) PK vélemény kamatrendelkezésre vonatkozó alperesi hivatkozásra sem.” Ilyen körülmények között az ítéletábra ezekkel összefüggésben az elsőfokú határozatot nem vizsgálhatta.

Mindezekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét az 1952. évi Pp. 253. § (2) bekezdésének I. fordulata alapján - indokolásának a kiegészítésével - helybenhagyta.

Az alperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a másodfokú perköltségét (ügyvédi munkadíj, előlegezett fellebbezési eljárási illeték) magának kell viselnie, és az 1952. évi Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles megfizetni a felperesnek az ügyvédi munkadíjból keletkezett másodfokú perköltségét. Az ügyvédi munkadíj összegét az ítéletábra - figyelemmel arra, hogy a felperes a közte és a jogi képviselő között a megbízási díj kikötéséről szóló megállapodást a másodfokú eljárásban sem csatolt - az 1952. évi Pp. 79. § (1) bekezdése alapján hivatalból, a 844 937 Ft másodfokú pertárgyérték alapulvételével a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, (5) bekezdése és 4/A. § (1) bekezdése szerint, de arra figyelemmel, hogy a másodfokú eljárásban tárgyalást nem tartott, a (6) bekezdés alkalmazásával 16 000 Ft + 27% áfa, azaz 20 320 Ft-ban állapította meg, amelynek megfizetésére az alperest az 1952. évi Pp. 217. § (1) bekezdése szerinti általános teljesítési határidőben kötelezte.

Debrecen, 2018. március 27.

Dr. Görög Attila sk a tanács elnöke, Dr. Riczu András sk előadó bíró, Cogoiné Dr. Boros Ágnes sk bíró